SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. XCVI. No. 57. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MARCH 29, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 29-го БЕРЕЗНЯ 1989 Ч. 57. РІК XCVI.

Пам'ятайте про Україну!

ЧВЕРТЬ МІЛЬЙОНА ОСІБ ПРОЖИВАЮТЬ НА ЗАРАЖЕНІЙ ЗЕМЛІ

Москва. — У понеділок, 20-го березня, у „Правді" були надруковані мапи, на яких показані кордони районів України, Білорусії і РСФСР, заражених радіоактивним викидом у квітні 1986 року. Ця публікація, яку супроводжує коментар завідуючого відділом науки „Правди" В. Ґубарєва, появилася у відповідь на численні листи читачів, які скаржилися, що майже три роки вони так і не мають повної інформації про маштаби чорнобильської катастрофи.

Як пише московський кореспондент газети „Вашінгтон Пост" Майкл Доббс, з публікації газети виходить, що на території, де рівень радіяції перевищує допустимий, проживає майже чверть мільйона осіб. „Так, без атомних електростанцій обійтися не можна, — пише Ґубарєв. — Однак чому їх пропонують будувати в густонаселених і сейсмонебезпечних зонах? Чому настільки низька якість будівництва, і чому на атомні станції надходить так багато недоброякісного обладнання? І, нарешті, звідки конфлікт з громадськістю, яка по праву вимагає широкого обговорення кожної запроєктованої атомної електростанції?"

На мапах, які займають цілу полосу „Правди", показано, що сильно заражені ділянки місцевости простягаються до самого Орла. Газета пояснює свою публікацію тим, що багато помилково вважають, що очищення заражених ділянок уже повністю закінчилося. Насправді, пише „Правда", „напружене становище", що створилося в результаті аварії на четвертому реакторі Чорнобильської атомної електростанції, затягнеться ще надовго.

Голова державного комітету гідрометеорології Юрій Ізраїль повідомив, що завдяки очищенню і привезенню продуктів з інших районів, люди можуть жити на територіях, заражених цезієм - 137, не ризикуючи своїм здоров'ям. Не зважаючи на це, відновилося переселення мешканців постраждалих районів: у лютому вчені прийняли рішення переселити мешканців 20 білоруських сіл, а в березні було повідомлено про евакуацію п'яти українських.

Ю. Ізраїль подав дані про площі і населення територій, на яких зараженість ґрунту і місцевих продуктів харчування може привести до того, що протягом всього життя люди дістануть недопустиму дозу радіяції: 10,000 квадратних кілометрів і 230,000 осіб, що проживають у 640 населених пунктах, в тому числі півтори тисячі квадратних кілометрів площі в Україні. За словами Ізраїля, покищо в заражені райони доставляються привезені продукти. Власті рекомендують мити дрова перед тим, як класти їх до печі і не радять удобрювати городи попелом. Однак жителі дуже часто порушують ці рекомендації.

„Правда" визнала, що радіоактивна хмара пройшла над Австрією, Західньою Німеччиною, Італією, Норвегією, Швецією, Польщею, Румунією і Фінляндією. Як пише М. Доббс, спочатку совєтські чиновники заперечували повідомлення про те, що радіоактивним викидом були заражені ділянки території інших країн. Аґентство АП наводить оцінку вчених, які не виключають, що в найближчі 25-30 років у Польщі із-за радіоактивного викиду в Чорнобилі загине до 200,000 осіб.

ДОПОВІДЬ Д-РА В. ТРЕМБІЦЬКОГО

Ню Йорк. — Тут у п'ятницю, 31-го березня ц.р., о год. 7-ій вечора Літературно-Мистецький клюб влаштовує доповідь проф. Володимира Трембіцького п.н. „70-ліття української держави (1918-1920) у відношенні до ситуації в Україні, в еміґрації та до західніх експертів у східніх справах". Доповідь відбудеться в Домі Українського Визвольного Фронту, 136 Друга авеню.

ЗБОРИ В КЕРГОНКСОНІ

Кергонксон, Н.Й. — Як повідомляє Дирекція, тут в неділю, 2-го квітня ц.р., о год. 12:30 по полудні зараз після Святої Літургії відбудуться Загальні збори кредитової кооперативи „Самопоміч". Збори вибиратимуть 2-ох членів Дирекції і однаго члена до Кредитового комітету.

ЖУРНАЛ „ЖОВТЕНЬ" ПРИСВЯЧУЄ БАГАТО МІСЦЯ С. ГОРДИНСЬКОМУ

Джерзі Ситі, Н.Дж. — Літературний місячник „Жовтень", що появляється у Львові, у своєму числі за лютий 1989 року присвячує багато місця відомому широко поетові і мистцеві Святославові Гординському, що живе від довгих років в ЗСА.

Вже на обох других сторонах обкладинок вміщені дві великі ілюстрації С. Гординського, — „Козак Мамай" і „Леґінь" із 1928 і 1931 років. У самому журналі поміщено із знімкою поета з молодих років 21 його поезій, з різних років під збірним заголовком „Барви і лінії". Цей вибір розпочинається поезією „Автопортрет", а кінчається „Із слова про Ігорів полк". Поезії прикрашені п'ятьма екслібрісами С. Гординського. В продовженні цієї багатющої в'язанки поезій С. Гординського знаходимо цікавий спомин члена редакції „Жовтня" Романа Лубківського про зустріч із С. Гординським в Ню Йорку в Українському Інституті Америки ще в 1976 році, під назвою „Калиновий міст над глибинами часу", який він перед 12-ти роками був би в цей спосіб не написав.

В рубриці „Галерія Жовтня" находиться ще один спомин про С. Гординського пера Романа Яцева із тридцятих років перебування у Львові, звернений на його мистецьку творчість і мистецькі зв'язки, вистави АНУМ, науку в О. Новаківського із дружиною з тридцятих років і має назву із слів поета і мистця: „Одного лиш боюся: впадати в трафарет...". Крім того у тому числі „Жовтня" багато ілюстрацій С. Гординського із обкладинок книжок та екслібрісів.

Автори у „Жовтні" високо оцінюють тепер С. Гординського як поета, мистця і перекладача, як пише Р. Лубківський: „витончена духовість Гординського скрізь виступає як сила творяща, будівнича, сполучувальна — української культури із світовою".

У тому самому числі слід відмітити також факт друкування поезій Михайла Осадчого і передрук твору Михайла Грушевського п.н. „Культурно-національний рух на Україні в XVI - XVII віці". Два інші журнали в Україні також передруковують твори М. Грушевського.

Об'єднання сеньйорів УНС підготовляє з'їзд на Союзівці

Союзівка. — П'ятнадцятий з'їзд Об'єднання Сеньйорів УНС відбудеться в днях від 28-го травня до 2-го червня 1989 року на оселі УНС Союзівка в Кергонксоні, Н.Й., безпосередньо після річних нарад Головного Уряду УНСоюзу.

Реєстрація почнеться в неділю, 28-го травня у вестибюлі головного будинку. Скарбник Гелена Чорномаз буде збирати членські вкладки, Міра Повх буде реєструвати гостей, а Марія Бобечко, секретар, прийматиме резервації на прогулянку, що відбудеться в середу 31-го травня. Цього року заплянована прогулянка до Статуї Свободи в Ню Йорку. Тому, що від кількости зголошень залежатиме замовлення одного чи більше автобусів, організатори прохають зголошуватися найдалі до 15-го квітня на адресу: Mrs. Mary Bobechko, 13971 Chippewa Trail, Middleburg Hts, Ohio 44130. Оплата прогулянки, що включає переїзд автобусом і квиток вступу, від особи 16 дол. Автобус має 49 місць і ціна переїзду 16 дол. коли автобус буде заповнений.

В понеділок вранці члени візьмуть участь у Службі Божій, а після того зберуться в залі „Веселка" для відкриття з'їзду. Президент Евген Волошин відкриє з'їзд і привітає гостей. Після зложення заяви вірности слідуватимуть американський і український гимни. Відтак відбудуться вибори Президії з'їзду, що проводитиме впродовж цілого тижня. Вечером того дня відбудеться вечірка при вині і перекусці на терасі „Веселки". Віцепрезидент Данило Слободян буде керувати вечіркою.

Вівторок в ранішніх годинах відбудеться чергова сесія, а по полудні відбудеться „бінго" під керівництвом віцепрезидента Івана Лаби і його дружини Олени при допомозі Миколи і Марії Бобечко. Бінго відбудеться в залі „Веселки". Вечером відбудеться під зарядом д-ра Олега Волянського і Сема Чорномаза тридиційна ватра з горіючим полум'ям і українською музикою.

В середу відбудеться прогулянка до Статуї Свободи.

На четвер рано передбачена доповідь, а після полуденка зустріч із головним предсідником УНС, який поінформує про діяльність впродовж року. Вечером — бенкет і забава з танцями. Під час забави заплянована вперше цього року „Ніч вишивки". Нагороди будуть признані за найкращий жіночий одяг чи блюзку і мужеську сорочку.

У п'ятницю рано відбудеться заключна сесія з підсумками нарад і дискусій. Після полуденка від'їзд додому.

Останнього року не було потрібно льотерії відносно замовлень кімнат, бо всі що зверталися отримали кімнати. Тому слід тепер зголошуватися і замовляти кімнати. Якщо буде більше замовлень чим можна буде пристосувати, буде вжита метода пропорційного розподілу кімнат.

Стейти що були репрезентовані минулого року: Коннектикат, Фльорида, Массачусетс, Мишиген, Іллиной, Ню Гемпшир, Ню Джерзі, Ню Йорк, Пенсильванія і Ровд Айленд.

Якщо хтось із сеньйорів бажав би мати виставку своїх творів, слід зв'язатися з Евгеном Волошином: Gene Woloshyn, 2047 Wingate Rd., Poland, Ohio 44514.

12 СЕРЕДНЬОШКІЛЬНИКІВ З КИЄВА БУЛИ В ДІТРОЙТІ

Учні із своїми учительками у школі Непорочного Зачаття в Дітройті

Дітройт (В. Баран). — Вістка, що в сусідньому місточку Бірмінґгем перебуває група середньошкільної молоді з Києва, викликала зразу велике зацікавлення серед української громади Дітройту та бажання нав'язати з ними контакт. Їх присутність в Америці була наслідком порозуміння між урядами ЗСА і СССР, яке передбачувало обопільну виміну студентів. Ця група перебувала тут чотири тижні. В заміну 14 студентів з Бірмінґгему вибирається незабаром до Києва, також на час одного місяця.

Програма їх перебування включала, крім участи в навчанню також відвідини історичних та маркантних місць Дітройту. Це включало музеї, театри, фабрики Форда, його центральні уряди, як також перебування на одній сесії мишиґенської леґіслятури в Ленсінґу, столиці стейту.

Кілька вчителів та мала група української молоді мали нагоду вперше побачити цю симпатичну групу молоді на вечорі, в школі їх господарів, під час якого

(Закінчення на стор. 4)

Етнічні зудари в Юґославії продовжуються

Београд, Юґославія. — Агентство Ассошіейтед Пресс і акредитовані в Юґославії кореспонденти інформують, що етнічні зудари й непрозуміння продовжуються, зокрема в автономній області Косово. Зудари переважно проходять на національностевому тлі, між етнічними албанцями і сербами, а тим самим також викликають конфлікти з міліцією, яка дістала доручення не допускати до масових демонстрацій і кривавих бійок між етніками.

Кореспонденти інформують, що центральний уряд в Београді змінив тепер тактику і гостріше виступає проти масових демонстрацій і заколотів, які у свою чергу викликають неспокої в цілій країні. Міліція отримала наказ вживати не тільки гумові та дерев'яні палиці, але також сльозоточивий газ, воду з пожежних труб, а в окремих випадках також зброю, якщо у зударі загрожені міліціянти. Юґославське пресове агентство ТАНЮҐ, повідомляючи про зудари, не подає детайлів і не говорить про жертви в людях. Західних журналістів не впускають до Косова і треба в такому випадку користуватися інформаціями, що їх передають урядові засоби масової інфорамції, або поодинокі особи, які недавно там перебували.

Не допомогли також поправки до конституції і деякі зміни законодавства, які дали, дореч, право сербам контролювати поведінку міліції, суддів і назначених компартією вищих урядових і партійних керівників. Більшість населення в республіці становлять юґослави албанського походження (1,7 міл. осіб), а серби тільки 200,000 осіб. Тепер албанці інтерпретують зміни, як дискримінацію більшости і виступають силою не тільки проти сербів, але також проти центрального уряду, який дозволив меншості встановляти закони для більшості і знущатися над нею.

Минулого тижня дійшло було до справжньої війни між демонстрантами-албанцями і міліцією. Деякі з демонстрантів також вживали зброю. В кінці минулого тижня заколоти були особливо небезпечні і масові. Демонстранти підпалювали будинки сербів, перевертали і підпалювали автомобілі, вибивали вікна, обкидували міліцію пляшками, залізними ломами, камінням та іншими предметами. Чимало міліціянтів були поранені. Албанці домагаються ліквідації прийнятих законів і повернення до давньої системи у якій вони почувалися „панами ситуації" і знущалися над сербами.

Західні політичні спостерігачі кажуть, що ситуація дуже погіршилась і центральний уряд напевно вишле до Косово військові частини.

Як це число ішло до друку західні радіостанції повідомили, що ситуація в Косово погіршилася. Під час зударів загинуло 12 осіб, в тому числі два міліціянти, а понад 30 осіб були поранені. Проголошено також поліційну годину і введено багато інших обмежень.

У СВІТІ

КОРЕСПОНДЕНТИ ІНФОРМУЮТЬ з Йоганнесбурґу у Південно-Африканській Республіці, що в урядовій партії, яку очолює Ф.В. де Клерк і з рамени якої Пітер В. Бота був обраний президентом, наступило замирення. Після п'ятьгодинної наради, керівники партії погодились, що П. Бота залишиться на пості президента до парляментарних виборів, які відбудуться осінню цього року. Національна партія керує країною без перерви від 1948 року, обороняючи свою тактику расового двоподілу між білими і чорними африканцями. Проти цієї політики апартеїду, ведуть боротьбу чорні африканці, підтримувані морально і матеріяльно Москвою, її сателітами і лібералами в інших країнах світу.

УРЯД СУДАНУ ПОГОДИВСЯ, щоб гуманітарні організації Об'єднаних Націй, Міжнародний Червоний Хрест та інші допомогові установи доставили понад 100,000 метричних тонн харчів до південної частини країни, у якій діють антиурядові повстанці, а цивільне населення, у висліді цієї боротьби, вмирає з голоду. Спеціяльна комісія ООН встановила, що принаймні 250,000 суданців з півдня померли страшною голодовою смертю 1988 року. Безпосередньою причиною голоду є довготривала громадянська війна. Подібна ситуація існує також в Етіопії та деяких інших африканських країнах.

СКАНДАЛ КРАДЕЖЕЙ і перекупства в уряді прем'єрміністра грецького уряду Андреаса Папандреу поглиблюється з кожним днем і грозить не тільки прем'єрові, але його урядовій партії прогрою у парляментарних виборах. Минулого тижня високий речник Соціялістичної партії, який займав також відповідальний пост в уряді, Йоанніс Мантзораніс заявив, що навіть через його руки переходили мільйони долярів призначених нібито для уряду, але фактично їх привласнював собі Папандреу. Мантзораніс був генеральним секретарем кабінету і тому був втаємничений в усі справи. Користаючись документами, Мантзораніс доказав, що він особисто здепонував в одному із швайцарських банків два мільйони долярів на ім'я Папандреу.

КАПІТАН ЯПОНСЬКОГО корабля, зглядно оливного танкера, який зударився з переладованим людьми риболовним човном, який після зудару почав потопати, поскаржився урядові, що в недалекій віддалі перебували ще інші три кораблі, які не реаґували на виклик і не прибули, щоб рятувати потапаючих в'єтнамців. Випадок трапився в Північному китайському морі 8-го березня ц.р. і моряки з танкера зуміли врятувати тільки 35 осіб. Покищо не відомо чому японський уряд чекав з цією інформацією аж два тижні, поки подав її до публічного відома. Також не зрозумілою була поведінка трьох кораблів, які від місця випадку знаходились не більше, як п'ять миль, але на сиґнали СОС не реаґували.

КОРЕСПОНДЕНТ ГАЗЕТИ „Ню Йорк Таймс" Джан Бирнс повідомив з Кабулю, що антикомуністичні повстанці муджагедіни зірвали мінами стратегічний міст, який сполучує місто Джалялябад із шляхом, який веде до Кабулю, віддаленого 80 миль від обложеного партизанами міста. Комуністичний уряд у Кабулі намагається не прив'язувати великої ваги до страти моста, який був єдиною сполукою з містом сушею. Усі інші достави до міста відбуваються повітряним шляхом, а деякі товари кабульські режимники скидають парашутами в означеному місці. Також у Вашінґтоні і Лондоні почали більш оптимістично оцінювати стратегію повстанців, які після здобуття Джалялябаду мають в пляні „взяти" столицю Кабуль.

ВИБОРИ В СССР ПРИНЕСЛИ БАГАТО НЕСПОДІВАНОК

Москва. — В неділю, 26-го березня ц.р., в комуно-московській імперії відбулись перші, принаймні подібні до західних, вибори з альтернативними кандидатами, від часу приходу до влади в Росії Комуністичної партії. Совєтські громадяни повинні були обрати 1,500 депутатів на з'їзд, які, спільно із назначеними компартією депутатами, повинні оформити з-поміж себе Народну раду депутатів і вибрати президента країни, яким, як загально передбачають, стане дотеперішній голова Президії Верховної Ради СССР і генеральний секретар ЦК КПСС Міхаїл Горбачов.

Майже в усіх виборчих льокалях виборцям була дана можливість голосувати на одного з двох кандидатів. 82 відсотки кандидатів були членами Комуністичної партії, 16 відсотків з кандидатів були жінки. Повний вислід виборів в СССР буде відомий приблизно за 10 днів, як повідомили місцеві чинники. Щось так, як у країнах Третього світу. Це також свідчить, як далеко відстав СССР від цивілізованого і індустріяльного світу. На запитання журналістів за кого голосував генеральний секретар ЦК КПСС, М. Горбачов відповів, що „не хоче розголошувати виборчого секрету". При тому він підкреслив, що багато совєтських громадян взагалі не з'явилися до голосування, але це, мовляв, їхнє право і „ніхто не буде тягнути їх за руки до виборчих урн".

Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" Билл Келлер інформує з прибалтики, що там проти комуністичних кандидатів кандидують в деяких дільницях виразні націоналісти і треба сподіватися, що вони виграють вибори. В Ризі, наприклад проти першого секретаря компартії Латвії Яна Варгіса, кандидував відкритий сепаратист, який вже віддавна домагається виходу Латвії з федерації, Юріс Добеліс.

Контроверсійним кандидатом в Москві був колишній неголосуючий член Політбюра і Центрального Комітету КПСС, перший секретар міському Компартії Боріс Єльцин, який понад усі сподівання і передбачування, виграв вибори великою більшістю голосів, отримавши 89 відсотків усіх голосів симпатизуючих йому москвичів.

Цілком програли вибори, згідно з інформаціями закордонних кореспондентів: Юрій Ф. Соловйов, секретар ленінградського міського комітету компартії і неголосуючий член Політбюра; Константин І. Масик, секретар київського міського комітету компартії; Валентин А. Зґурський, посадник Києва; Яків П. Погребняк, секретар львівського обласного комітету компартії; ген. Боріс В. Снєтков, головнокомандувач совєтських військових частин у Східній Німеччині; Вітавтас Австравскас, голова Верховної Ради Литовської ССР; Вітавтас Сакалявскас, голова Ради Міністрів Литовської ССР і Вадім І. Зеркальцев, секретар компартії в Томську.

Політичні спостерігачі кажуть, що в новому Конгресі народних депутатів буде чимала група незалежних кандидатів, які, у випадку потреби, можуть навіть формувати опозиційний бльок, з передумовою, що гласність і перебудова буде далі розвиватися так, як обіцяє М. Горбачов. Результати виборів, на думку спостерігачів, не є відкиненням політичної програми Комуністичної партії, але вичищенням тих осіб, які не можуть пристосуватися до нової політики перебудови і підтримують давню політичну лінію брежнєвського застою. Перший секретар компартії Української ССР, відомий русифікатор України і ренеґат Володимир Щербицький, кандидував у малій дільниці, без другого конкуренційного кандидата. Але про висліди голосування над його кандидатурою покищо немає жадних інформацій.

Ще один совєтський „дипломат" покине ЗСА

Вашінгтон. — Уряд З'єднаних Стейтів Америки наказав ще одному совєтському „дипломатові" покинути із своєю родиною територію Америки. Сергей Малінін, високий урядник в совєтський торговельній місії в Ню Йорку від 1986 року, на думку Центральної американської розвідчої агенції Сі-Ай-Ей і ФБІ, хоч немає дипломатичного статусу, але його не арештували коли стало відомо, що він займається впигунством, а тільки наказали виїхати. Взагалі Державний департамент, як виглядає з інформації Чарлза Редмана, не зацікавлений у широкому розголосі цієї справи і взагалі хотівби припинити процес викидання дипломатів і урядовців різних місій, якщо для цього немає дуже поважної причини.

Спосіб осування дипломатів, на думку політичних аналітиків, може погіршити відносини між ЗСА і СССР, бо звичайно у „відплату" СССР обвинуватить і „видворить" ще одного американського дипломата, чи аналогічного урядника в торговельній місії і ця відплатна тактика стане претекстом до взаїмних обвинувачень, продістанеться на сторінки преси і стане причиною похолодніння у дипломатичних відносинах. Може навіть з цих причин Державний департамент не проголосив Малініна „персоною нон грата", а тільки порадив совєтському амбасадорові у Вашінгтоні вислати дипломата на батьківщину. Амбасадор СССР Юрій В. Дубінін стрінувся з державним секретарем Джеймсом Бейкером, але після розмови відмовився давати будь-яку заяву для кореспондентів, чи коментувати справу Малініна.

В АМЕРИЦІ

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ одноголосно одобрила вже попередньо одобрений Сенатом законопроєкт про забезпечення праці для тих федеральних урядовців і робітників, що слідкують за великими шахрайствами, надужиттями та марнотратством у їхніх департаментах. Законопроєкт переслано президентові Джорджові Бушові до підпису. Відмови підпису не сподіваються.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ СУДДЯ, ЯКИЙ займається справою страйку повітряної лінії Істерн у суді банкрутств, зарядив, щоби негайно назначити посередника для швидкого закінчення цього страйку. На останніх переслуханнях в цій справі суддя Бертон Ліфленд дав до зрозуміння керівництву повітряної лінії Істерн і проводові профспілки летунських механіків щоб вони якнайскоріше полагодили свої непорозуміння, тому, що тисячі пасажирів могтимуть ужити закуплені квитки, котрі тепер є безвартісні. Гострі слова та само потягнення судді Ліфленда вказує на те, що він має на меті в той чи інший спосіб цей страйк закінчити в якнайскорішому часі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members: 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Змінений підхід ЗСА до Ізраїля

Колись існувала так звана теорія автоматизму подій. Мовляв, одна подія випливає з другої, одна подія породжує наступну, щось на подобу теорії еволюції Дарвіна щодо розвитку людського роду. Теорія атоматизму подій перестаріла. На її місце прийшло ствердження, що всі події роблять люди. Коли появиться сильна індивідуальність — вона може скерувати хід подій у цілком непередбачений напрямок. І всесвітня історія має на це пречисленні докази. За президентури Роналда Реґена майже повних вісім років — з коротким початковим періодом урядування генерала Александра Гейґа — державним секретарем був Джордж Шулц. Президент Реґен стовідсотково довіряв йому і слухав його порад. За порадою Шулца Реґен кількакратно на своїх пресових конференціях заявляв, що його Уряд не буде „диктувати" Ізраїлеві своєї волі. Не треба диктувати: у дипломатії існують прерізні можливості натиску без ставлення крапок над „і", проте з виразною пересторогою, що у випадку впертости такого союзника чи контраґента — можуть прийти поважні санкції. Джордж Шулц був русофілом і підпав був під вплив сильного у Конґресі жидівського „лаббі" (платних адвокатів). Тому його пречисленні подорожі на Близький Схід із розмовами з йорданським королем Гуссейном, єгипетським президентом Госні Мубараком та ізраїльськими лідерами — до нічого не довели.

Але керівником американської політики став довірений президента Буша новий державний секретар, колишній секретар скарбу і колишній шеф штабу Білого Дому, Джеймс Бейкер. І політика державної верхівки Америки супроти Ізраїля та арабського світу, супроти всього Близького Сходу, зразу змінилася. Сам Джордж Буш і Джеймс Бейкер більш об'єктивні, більш незалежні від жидівських впливів. Джеймс Бейкер не спішився з подорожжю на Близький Схід. Першим прилетів до Вашінґтону ізраїльський міністер закордонних справ Моше Аренс. Він конферував з лідерами американської жидівської громади (вони не мають одностайної думки — велика жидівська громада в Америці солідарно підтримує Ізраїль, але поділена в підході до тамошнього замирення), — переговорював з членами Конґресової Комісії закордонних справ і членами Уряду, з державним секретарем Бейкером та самим президентом Бушем. З усіх тих розмов дісталось на сторінки великої американської преси враження, що Америка за президентури Джорджа Буша буде надалі зберігати приязнь з Ізраїлем, але робитиме натиск на Ізраїль, щоби він поступився із своєї дотеперішньої впертої мілітаристичної позиції. Конґрес здебільша проізраїльський, але настрої суспільства погіршилися.

Ця максималістична націоналістична політика, зформована керівною партією Лікуд, довела до того, що від більше року на правобережжі Йордану йдуть безперервні арабські демонстрації із постійними зударами з військом і поліцією. Число обохсторонніх жертв доходить вже тисячі осіб. Американський Уряд за Реґена придивлявся тій сумній ситуації і Шулц солідаризувався із становищем ізраїльського прем'єра Їцика Шаміра, лідера екстремно правої партії Лікуд, що винуваті Араби, які обкидують камінням поліціянтів і вояків, котрі у своїй обороні стріляють, коли не помагають пожежні вози із обливанням демонстрантів водою, ані не помагає масове побивання демонстрантів палицями. Бейкер заявив Аренсові виразно, що „треба відпружити атмосферу" такими заходами ізраїльського уряду, як: звільнення арештованих палестинців, відкриття закритих арабських шкіл, припинення колонізації на окупованих арабських землях. Після того — безпосередньо переговорювати з лідерами місцевої арабської (палестинської) громади та неминуче з авторитетною репрезентацією арабів — Палестинською Визвольною Організацією (ПВО). За Реґена — Шулц відмовив видати візу лідерові ПВО Ясірові Арафатові. За Буша — видано візу трьом представникам ПВО, які прибули на велику конференцію на тему ситуації на Близькому Сході у Колюмбійському університеті в Ню Йорку. Водночас уряд Буша впливає на ПВО, щоб вона припинила провокаційні акти на території Ізраїля. Америка за урядування Буша змагає до замирення на Близькому Сході шляхом переговорів, які мусять довести до звільнення окупованих арабських земель і створення національного осідку для автохтонних палестинців. Максималістична політика Їцака Шаміра і Моше Аренса мусить збанкрутувати. Уряд Буша хоче це приспішити.

Юрій Бадзьо

„ПОБУДУЙМО СУСПІЛЬСТВО СВОБОДИ"

(Виступ Юрія Бадзя на мітинґу Товариства „Меморіял" на відзначення жертв сталінізму в Києві в неділю, 5-го березня 1989 року).

(УЦІС) Мюнхен. — Велелюдний майдан — не найкраще місце для усвідомлення причин трагедій маштабу, про яку була мова сьогодні тут.

Перед лицем смерти люди мовчать, бодай на мить замислюючись над правдою і кривдою життя. Але сьогодні мусимо говорити, бо не природна смерть потривожила наші почуття. Погляньте: мільйони вбитих, закатованих, замучених — жертви репресій, скажемо точніше: жертви несвободи. Несвободи, яка репресувала все суспільство, навіть суддів і катів.

Страх перед правдою, потьмарення розуму від випарів ідеологічних догм, дегуманізація суспільства, відчуження держави від народу, національний нігілізм — усе це репресії, усе це від несвободи, несвободи, яка ще з нами, яка над нами, яка ще в нас. Її здобутки великі: неефективна екомоміка, знищені пам'ятники культури, отруєне природне середовище, аварія „Адмірала Ахімова", чорнобильська катастрофа — все це репресії, усе це від несвободи. Репресоване все суспільство.

Російський народ стікав кров'ю — соціяльною, духовною, моральною. Я думаю, всі розуміють цю фразу: тобто втрачав свій добробут, понижував свою духовність, понижував свою мораль у наслідок страшних репресій, унаслідок страшних умов несвободи.

Неросійські народи також стікали цією кров'ю, але, крім цього, вони ще втрачали свою державність, основу свого історичного буття. Вони гинули, як нації, втрачали організаційний захист, державний, свого існування. А деякі народи, насильно вивезені зі своїх домівок, втратили і рідну землю.

Учора на установчій конференції „Меморіялу" один промовець сказав дуже добре: „В горю немає перших, немає других, немає третіх". Так, я погоджуюся із цим. Але коли йде мова не тільки про моральний зміст біди, ми мусимо говорити. Бо мова йде про історію; про її рух, про творців.

Тому мусимо осмислювати причини біди, аби захистити від неї самих себе, повторюю — самих себе, своїх дітей і онуків. Мусимо замислитися над тим, що сталося, бо найважливіше і найпрактичніше, що ми можемо винести з сьогоднішнього мітинґу, це подумати, щось почути і визначити своє місце в сьогоднішній важкій і не простій боротьбі за свободу і демократію. Мусимо аналізувати і навіть не можемо не порівнювати.

Український народ сповна випив чашу горя. Сталінізм звів нанівець наші здобутки 20-их років: винищено патріотичні національно-політичні кадри, потоптано нашу культуру, сімдесять мільйонів жертв голоду 1932-1933 років, мільйонів три українців вивезених і замучених в Західній Україні. Люди — це війна! Страшна війна проти нашого народу.

Тарас Шевченко 150 років тому звертався до українців „живих, мертвих і ненароджених". „Мертвих і ненароджених" не фізично, а духовно — своєю громадянською і національною свідомістю. Україна сьогодні усе ще Україна „мертвих" і, так скажемо, „мертвих, живих" українців. Українці в апараті державно-партійної влади, які нездатні, або й не хочуть захистити національну гідність, національні інтереси народу, нашого народу, — це „мертва" Україна. Мільйони українців-городян, які відмовляються від рідної школи, від рідної культури, рідної мови — це жертви репресій, це жертви несвободи (оплески).

Жива Україна сьогодні намагається окропити смертельні рани свого народу цілющою водою громадянської і національної самосвідомости. „Мертва" Україна зі шпальт партійних газет цькує саму ідею самоорганізації народу у вигляді Народного Руху за Перебудову (оплески). Сталінізм має свою ідеологію, свою політику, свою політичну систему, свої кадри і свою психологію. Уже із сьогоднішніх виступів, уже на сьогоднішньому майдані можемо навіть побачити, що все те ще не в минулому.

Застій — це сталінізм 60-их-80-их років. На жаль, нове державне керівництво, проголосивши і розпочавши політику демократичних реформ, не знайшло в собі моральної сили без умов, із самого початку, звільнити в'язнів сумління, відразу перед судом реґабілітувати їх тим часом морально. А саме ці люди, разом із тими громадянами з різних кіл людности, які не мирилися з неосталіністською політикою, але мали щастя не потрапити в тюрми, концтабори і психлікарні, — насправді вони були ініціяторами і творцями перебудови (оплески). І коли сьогодні ми чуємо і читаємо щодня, щохвилини, що партія ініціятор перебудови, то я вважаю, що це новий, дуже небезпечний ідеологічний міт (оплески). Річ не в тому, що хтось хоче недооцінювати реформи, які відбуваються в країні. Річ не в тому, що люди із середовища партії, із середовища, зокрема партійного керівництва, повелися немужньо. Ні, вони повелися мужньо, і проголошено важливі та принципові ідеї. (Здіймається шум і чутно окрики).

Товариші, прошу спокою! Але люди, які чинили опір неосталінізмові, мають право голосно заявляти: „Вони не замирилися! Вони — ініціятори демократизації суспільства!"

Я говорю тут, аби не збуджувати чиїсь емоції. Я знаю, без емоції живого життя немає. Я знаю, що мої висновки про наше минуле, про наше сучасне збуджують асоціяції не для кож-

(Закінчення на стор. 3)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Іван Кедрин

Я. Вижницький у Гімалаях

Основна різниця між літературою і мистецтвом та, що коли у літературі на першому місці стоїть сюжет, то в образотворчому мистецтві — виконання. Очевидно, однаково письменник, як маляр мусить орудувати вантажем, прикметним для його ділянки. У письменника — потрібний цікавий сюжет, оповідацький хист, яскрава характеристика осіб, що виявляється з акції, гарна мова, стиль. Маляр мусить перфектно знати рисунок, перспективу, малярську хемію — це „абв" професійного знаннях. Великих письменників і великих малярів мало, бо щоб бути великим — треба іскри Божої. Коли маляр вміє сполучити фантазію із мистецьким виконанням — то виходить прегарний образ.

Ярослав Вижницький не стояв на своєму мистецькому шляху ма місці. Саме у цьому році минає 25 років від його першої індивідуальної виставки в тодішньому ще Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку. Він тепер не подібний до тодішнього. В нього розмах, певність себе, досвід. І в нього — на диво — фантазія. Бо щоб з Ню Йорку полетіти до Індії і відтіль — з сином та кількома приятелями — помандрувати в Гімаляйські гори — для такої мандрівки треба було мати не абияку уяву. Прийшло йому це на думку тому, що десь вичитав, що в Гімаляях є таке особливе освітлення гір і така гра світла і тіней, якої нема в північноамериканських Скелистих горах, в південно-американських Андах чи европейських Альпах. У Гімаляях перебув осінь 1987 і зиму 1988 року. Зробив там на місці десяток картин і масу шкіців і, вернувшись, перемальовував шкіци на полотно. З вислідом цієї праці, бо глядачі не знають, скільки праці вимагала така творчість — він виступає на своїй виставці в ґалерії Об'єднання Мистців Українців Америки (ОМУА) у Ню Йорку у днях 2-го до 12-го квітня ц. р. Виставку спонзорує Карпатський Лещетарський Клюб, членом якого є мистець.

На цій виставці Ярослав Вижницький запрезентує 40 образів різної величини, самі олії. Будучи „пар ексцелянс" кольористом-романтиком з тим настроєм в образах, що ставить мистця на межу між реалізмом і імпресіонізмом, майже всі ці 40 експонатів потверджують саме такий напрямок і характер цього мистця. Частина картин, більшого формату, зображує Гімалаї: височенні гори покриті снігом, впереді густий ліс. Похмура романтика. Деякі Карпати показують людські постаті на тлі гірської природи — самого мистця і його товаришів мандрівки, носії клунків, автохтони. Окремий образ „Дівчата" — діти Непалю. Портрет гарної автохтонної жінки з дитиною назвав мистець „Мадонна гір". Кілька образів названі в мистецько виконаному каталозі за назвами тамошніх місцевостей, але це не архітектонічні експонати: великий образ „Ступа" — по тамошньому буддистська святиня, наближений уже до монументалізму. Є й архітектурні експонати — містечка, через які переходили мандрівники. Цілість іскриться кольорами, але робить враження могутнього мистецького дорібку, який насправді передає велич отих найвищих у світі гір, вічно засніжених, або потопаючих у вічній мряці.

Хто з українських людей

(Закінчення на стор. 4)

Василь Верига

СТАРІ ЧИ НОВІ РАНИ?

I.

Минулого року на книжковому ринку Канади появилася нова англомовна праця п. з. „Старі рани: жиди, українці й лови на нацистських воєнних злочинців". Old Wounds; Jews, Ukrainians and the Hunt for Nazi War Criminals in Canada", Harold Tropper and Morton Weinfeld, Markham, Ont., Viking, 1988, ISBN 0-570-82168-3, Proce 34. 95).

Автори її — це Гаролд Тропер, професор історії в Онтарійському педагогічному інституті в Торонто, і Мортон Вайнфелд, голова Соціологічного відділу університету МекҐілл у Монтреалі. Це доволі об'ємиста праця, XII, 434 сторінки, у твердій оправі га з гарною, чорного кольору, суперобкладинкою на якій красується червоного кольору Давидова зірка й поруч неї український тризуб. Своїм зовнішнім видом книжока притягає до себе увагу, а тим більше її зміст, бож відомо, що в кожній бібліотеці є вже стільки різних книжок жидівських авторів, в яких українці зображені трохи не чортами в людському тілі, в кожному разі їх представляють куди гіршими, як були нацисти в Другій світовій війні. Тут треба вже на самому початку сказати, що хоча оба автори — це жиди, то все ж таки вони виявили певну дозу об'єктивізму. Але про це далі.

Праця складається із вступного слова, сімох розділів та епілогу. Крім того є слово від авторів, в якому вони висловили подяку всім тим, хто допомагав у організуванні матеріялів, а також майже 70 сторінок бібліографічних заміток (стор. 352-421) й очевидно індекс прізвищ і корпоративних назв. Поміж бібліографічними замітками є також список 83 осіб, з якими автори перевели інтерв'ю, але більшість із них — це жиди, причому говорили вони з Соль Літманом, який роками нападав на українців, а зокрема на дивізію „Галичина" і з Ірваном Котлером, адвокатом Жидівського Конґресу по шість інтерв'ю, з Давидом Матасом, адвокатом Б'наї Б'ріт — чотири рази і т. д. У той же сам час з українцями — з І. Григоровичем, головою Комісії Захисту Громадських Прав КУК і з Юрієм Божиком — вони повели по три інтерв'ю, а з І. Сопінкою, адвокатом КУК та адвокатом Комісії Братства колишніх Вояків Української Дивізії „Галичина" — по-одному 3-поміж 83-ох осіб, що дали інтерв'ю тільки 22 з них заступали українців, а справу Дивізії „Галичина" референтував тільки один адвокат Ботюк і з ніким більше із речників колишніх Дивізійників автори не зробили інтерв'ю. Це робить враження, що автори свідомо оминали комісію оборони Дивізії „Галичина", хоча про неї згадується на 63-ох сторінках прямо, а ще більше не прямо. У слові подяки удостоїлися згадки лише троє українців Іван Григорович, Мирослав Юркевич і Надя Дякун і ніхто з них не є авторитетом у спаравах Дивізії „Галичина".

Хоча основною темою праці є взаємини українців з жидами у Канаді, автори, для введення читача у предмет дискусії, йдуть ще далі, в Україну, шукаючи джерел жидівсько-українського антагонізму і в своїй передмові дали підзаголовок „Зельман іде з ключами". Це навіть похвально з боку авторів, що вони виявили зрозуміння, що десь мусить бути причина антагонізму в минулому. Вслід за тим, у першому розділі п. н. „У старому світі" автори починають від гетьмана Богдана Хмельницького й переходять до Симона Петлюри, а далі згадують про голод в Україні й очевидно про українську Дивізію „Галичина", яка, із невідомих причин, є для жидів сіллю в оці.

Другий розділ „У новому світі" обговорює українсько-жидівські стосунки в Канаді, при чому вони зовсім слушно підкреслюють, що тоді, як перша українська еміґрація, а також і друга, звичайно прямували на захід у степові провінції, де шукали за землею для хліборобства, то третя еміґрація, після Другої світової війни поселювалась головно на сході Канади у промислово-комерційних центрах, як Монтреаль Торонто тощо. В основному контакти між українцями й жидами були мінімальні, одні і другі творили свої власні ґетто, або, інакше кажучи — „дві самотності". Жиди, навчені досвідом двотисячлітнього скитання й переслідувань, вміли краще зберігати себе, відбивати несприятливі удари долі й забезпечуватися на майбутнє. Через те вони краще зорганізовані не тільки під оглядом національно-релігійним, але зокрема під оглядом економічним, Завдяки тому жиди мають відповідний апарат для організації фондів. На доказ цього автори порівнюють Комітет Українців Канади в Вінніпеґу із Жидівським канадським конгресом в Монтреалі, із великим штабом кваліфікованих людей і належними фондами. Тут вони підкреслюють, що українці не мають у Канаді стільки і так багатих родин, як жиди, але навіть ті, які є — не люблять давати на народні цілі, не люблять сягнути до кишені. І тут доводиться погодитися з авторами, що на всенародні цілі далеко не всі українці, і далеко не пропорційно до своїх спроможностей, жертвують на всенародні цілі.

(Закінчення буде)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

„ЗГИНУТЬ НАШІ ВОРІЖЕНЬКИ", ЧИ „СУПОСТАТИ?"

Варто б у наш національний гимн „Ще не вмерла Україна" ввести невеличку, але важливу зміну й замість пестливого „згинуть наші воріженьки" співати „згинуть наші супостати". Слово „супостат" є однозначне (синонім) зі словом „ворог". Хоч воно архаїчне, проте подають його сучасні словники української мови та вживають його сучасні письменники.

Слово „супостат" за значенням і чуттєвим відтінком куди сильніше від слова „ворог", а тим більше від „воріженька". При тому це слово має деякий посмак жорстокого негідника, мерзотника. Тому й знаменитий знавець нюансів української мови Т. Шевченко вживав ці два синоніми поруч „ні ворога, ні супостата".

Саме ці притаманності слова „супостат" — його архаїзм і негативне чуттєве забарвлення дуже підходять до національного гимну, який повинен бути бадьорий, бойовий, без пестливих висловів, зокрема щодо ворогів.

Цю зміну міг би ввести окремою ухвалою СКВУ, щоб текст гимну був уніфікований і загально обов'язуючий.

Володимир Барагура
Вудгейвен, Н.Й.

Учениця

СПОМИН ПРО ДОМЕТІЯ ЙОХУ — БЕРЕЗИНЦЯ

I.

„Поздоровляю Тебе, Ольго, з празником Світлого Христового Воскресіння та бажаю Тобі з родиною здоров'я та духовної радості. Як то гарно, 'віднайшлася', дорога Оль-Оль! Це для мене Великодня писанка! Ми теж, із Оленою Миколаївною, часто про Тебе згадуємо, але щож, наша скитальська доля така... розкидала нас, як жидів, по всьому світі й нема змоги побачитися.". Перед мною лист мого дорогого професора Дометія Йохи з 19-го квітня 1961 року.

Так яскраво, в цю хвилину, зарисувався образ нашої першої зустрічі 15-го вересня 1942 року. Вийшла я з трамваю ч. 9, на розі вул. Зеленої й подалася вгору, шукати числа дому даної мені адреси. Це д-р Василь Барвінський, приятель мого батька, зарекомендував мені проф. Дометія Йоху, як найкращого вокального педагога Музичного Інституту ім. Лисенка. І от, з биттям серця з „тремою", вийшла я на перший поверх кам'яниці, та тремтячими пальцями натиснула дзвінок на дверях, за якими розносився звук фортепіяна і кольоратурне „А-а-а-а-а-а". І в сей же час вони відчинилися а в них з'явилася гарна, висока, середнього віку жінка з приязною усмішкою на повних устах. Довідалася хто я, впустила мене до гарно влаштованої кімнати і відрекомендувала мене своєму мужеві. Середнього росту і віку чоловік привітав мене також ласкавою усмішкою, а з голубих його очей променювала доброта й теплота, в його круглому обличчі я бачила самопевність, вузькі уста виявляли не то впертість, не то задиркуватість. В його зачісці і одязі проявлялася надзвичайна педантичність, акуратність і, таким він був — мій професор співу Дометій Йосипович Йоха-Березинець, камерний співак бас-баритон, що своїм голосом, високою технікою та небуденною інтерпретацією чарував львівську та взагалі українську публіку.

За фортепіяном сиділа чарівна чорнявка Емілія Рубльова, (це було саме її помешкання, де тимчасово проводилися лекції співу кляси Йохи, вокального відділу Львівської Музичної Консерваторії ім. М. Лисенка). Кольоратурне сопрано належало до Одарки Клюки. Поглянула я по гарно влаштованій кімнаті і на фотелях сиділи два „кавалери", вони теж учні, баритони: Іван Рудавський та Богдан Бялько, котрі пізніше стали моїми дуже добрими приятелями, вони оба були також студентами ветеринарії. Хвилину я посиділа з ними, поки Одарка не закінчила своєї лекції. А тоді професор звернувся до мене: „Ну, що ж Ольго, ти хочеш вчитися співу? Не легка це справа! Та давай, послухаємо який у тебе голос". Ціла дрожу, „Чи прийме він мене?" — думаю. А втім, я ще ніколи сама не співала перед людьми, хіба що сольо в хорі, а пісню Лисенка „Айстри" навчилася від моєї улюбленої тети. Пані Емілія вдарила перші акорди акомпаньяменту, а я ж ніколи з фотрепіяном не співала, то й не вийшло. Тоді заспівала сама. В кімнаті стало тихо, очі і вуха всіх звернені на мене а я свої замкнула, щоб нікого не бачити й й співаю, співаю... Коли скінчила, почула оплески, горяч мені вдарила до голови і я боялася відкрити очі.

Аж тут професор, своїм лагідним голосом втихомирив мої хвилювання, моє почуття сорому й страху:

— „Ну, що ж Ольго, молодець!" Непоганий у тебе голос., А у кого ж ти вчилася співати?"

А я відповіла: „Ні в кого. Це вперше..."

— А-а, тоді в тебе голос поставлений з природи. Ну, приходь завтра на першу лекцію, то ж почнемо його виробляти. Нам з тобою багацько прийдеться попрацювати. — В цю хвилину дзвони радости заграли в моїй душі, хотілося усіх їх тут же обняти, розцілувати...

І так почалось. Я бачила, що професор Йоха муштрував мене більше як інших. Давав мені важкі вокалізи вивчати та вимагав від мене, (як я тоді думала), акробатичних вправ голосу. Але, яка радість мене обняла!... У жовтні рік пізніше, маестро Йоха узяв мене на ґастролі до Косова і Кут (на Гуцульщині), де ми втрьох, тобто професор, його дружина Олена Лозицька і я, дали два концерти, акомпаньював нам композитор д-р Борис Кудрик. Мали ми трохи потіхи з нього, бо ж хто його знав, той і знав його оригінальну вдачу.

Я мала тоді честь проспівати два дуети: з опери „Заза" і „Ой у полі вітер віє", а в цьому останньому слова: „Не хвастайся козаченьку кучерявим чубом"... і поглянула на маестра голову з усмішкою. Коли ми зійшли зі сцени, дісталося мені від мого учителя, бо у нього „чуб" був майже лисий. Але це не був мій останній концерт з ними, вони обоє мене любили, часто мене зі собою брали на ґастролі, ставилися як до своєї дочки. А тому, що ми жили в сусідстві, то часто я перебувала у їхній, а вони у нашій хаті.

Та спів, це не було єдине чого мене і своїх учнів вчив. Він розуміється, вчив й манер співачки, пильнував, щоб ми відвідували всі концерти, опери, от були разом на концерті Маріки Рек і він критикував чому вона ціла підскакує на високих кольоратурних реґістрах. І взагалі ми все дискутували і висказували свої опінії, техніки, інтерпретацію манери і т.д. Тому то й і почала мого професора називати „вчителем", бо на мою думку це слово було глибшого змісту.

У моїй пам'яті залишився один з епізодів науки, А було після концерту Лесі Деркач — скрипачки — на якому був присутній композитор Грудін. Професор Йоха представив мене Грудіну, а той, вже про мене знав, що я співачка, (хоч ще не славна), і поцілував мене в руку. Тоді мій учитель, з обуренням, звернув мені увагу, що я не повинна була собі на „таке" позволити, бо мені лише 18 років.

Продовження буде

„Побудуймо...“

Закінчення зі стор. 2.

ного зрозумілі, не для кожного приємні. Але перед нашими очима мільйони жертв. І щоб не повторилися злочини, у нас єдиний доступний і перший засіб, — осмислити, що сталося, осмислити, подумати і вибрати своє місце. Серед розмаїття сил, що запустили страшну машину терору, я бачу дві визначальні, вирішальні сили. Це сила партійно-державного апарату, який шаленими темпами формувався, як нова соціяльна сила, новий нова панівна кляса. І друга сила це егоїстична, національна сила російського великодержавного шовінізму (оплески).

Сталін говорив голосом бюрократії. Сталін душив народ руками бюрократії. І коли сьогодні ми чуємо і читаємо в газетах, тобто чуємо і читаємо з цілком офіційних джерел, що „Досить мітинґувати! Пора кінчати з мітинґовою демократією!“, запам'ятайте: це голос сталінізму!

Постанова про мітинґи і демонстрації, недемократичні вибори, відступ від того навіть, що було і перехід від прямих і рівних виборів до багатоступеневих — це спадщина сталінізму (оплески).

Здобутки великодержавства — великі, і він сьогодні не хотів би втратити їх. Мій народ — за національно-політичною ознакою і за мовною ознакою в наслідок страхітливих репресій у минулому став фактично національною меншістю на своїй землі. Російська мова практично виконувала досі в українському суспільстві ролю мови державної. Російська Православна Церква досі фактично є державною Церквою в українському суспільстві, бо державні сили не дозволяють леґалізувати Українську Католицьку Церкву й інші Церкви (оплески).

Жертви сталінізму, жертви тиранії волають до нашої пам'яті. Захистімо їх від мук і несправедливости! Захистімо себе від їхніх доль! Шануймо їхню пам'ять найвеличнішим і найгіднішим пам'ятником: побудуймо суспільство свободи!

ПОЛЬСЬКА ВІЛЬНА РОБІТНИЧА профспілка „Солідарність“ має клопоти з власними молодими членами і прихильниками, які підтримують „Солідарність“ у принципі, але не погоджуються з тактикою переговорів з комуністичним урядом. Деякі молоді симпатики, а також студенти університетів, створили свої власні групи і назвали їх „боєвими групами Солідарности“. Інші пристали до сутонаціоналістичних організацій, які у своїх політичних програмах проповідують відірваність від Москви. До „збунтованих“ членів „Солідарности“ належить також Анджей Ґвязда, який вже від довшого часу не погоджується з політичною тактикою Леха Валенси. Виглядає, що молодь у Польщі шукає тепер лідера на якого вона могла б орієнтуватись, але який не іде по лінії Валенси.

ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ У ПАРАҐВАЇ

Напевно поза південно-американським континентом не дуже багато знають про Параґвай, територія якого має 406,752 кілометри квадратні і 3.5 мільйона мешканців.

Українська громада зорганізована навколо української автокефальної православної церкви і української католицької церкви візантійського обряду. Існує одне українське Товариство „Просвіта“, де всі разом працюють. Вся українська громада скупчена в місті Енкарнасіон і її околицях, яке лежить над рікою Парана. Напроти нього, з другого боку ріки, знаходиться велике арґентинське місто Посадас, столиця провінції Місіонес.

Українська громада Параґваю постановила відсвяткувати величаво Тисячоліття Хрищення Руси-України 19-го і 20-го листопада 1988 р. На ці святкування українська громада запросила мистецькі сили з Куритиби — Бразилія, а саме: український мішаний хор католицької церкви Різдва Божої Матері і української автокефальної православної церкви під керівництвом маестра Адама Барана, групу бандуристів під керівництвом маестра Івана Бойка, український вокальний ансамбль під керівництвом Івана Вовка і фолкльорну групу „Барвінок“ Хліборобсько-Освітнього Союзу.

19 листопада був початок святкувань. Вечором у парафіяльному домі православної церкви міста Фрам, яке находиться 50 кіометрів від Енкарнасіону, був прекрасний виступ названих мистецьких сил з Бразилії, які щоразу були нагороджені тривалими оплесками. Заля була переповнена.

Д-р Михайло Худик виступає перед пропам'ятною таблицею і монолітом на вулиці Україна в місті Енкарнасіон у Параґваї.

Посвячення української автокефальної православної церкви у м. Фрам у Параґваї з нагоди Тисячоліття.

Посвячення української католицької церкви у м. Фрам 11 грудня 1988 року під час ювілейних святкувань Тисячоліття Хрищення України.

Наступного дня посвячено храм православної церкви. Акту посвячення довершив протоієрей Микола Милусь з священиками. Співав мішаний хор з Куритиби. Потім відбулося відкриття пропам'ятної таблиці, що її відкрив міністер освіти Параґваю разом з головою Братства св. Юрія. Відтак всі гості і учасники програми були запрошені на спільний обід, на якому була присутня вся управа міста Енкарнасіону.

Це була перша частина святкувань Тисячоліття Хрищення. Друга частина почалася 11-го грудня з посвячення української католицької церкви в місті Фрам. Акту посвячення довершив Владика Андрій Сапеляк, епарх українців католиків в Арґентині разом з отцями Павлом Мюнельгеном і Йосипом Рісінґером. Варта зазначити, що о. Йосип Рісінґер є німець, але говорить гарно по-українськи і є парохом української католицької церкви візантійського обряду в Енкарнасіон. Після посвячення був спільний обід.

Наступного дня Єпископ Андрій Сапеляк посвятив ще одну церкву колонії Фрам. Хоч був будний день, українська громада зійшлася масово. Після посвячення був спільний обід. Під час обіду Єпископ Андрій мав доповідь на тему Хрищення України. Того самого дня в Енкарнасіоні в приміщенні централі „Просвіти“ відбувся концерт під проводом Катехиток Серця Ісусового з колеґії св. Ольги. Були виступи танців та деклямації дітей і дорослих. При кінці концерту Владика Андрій Сапеляк мав проповідь про Тисячоліття. Вже коло півночі розійшлися гості.

Наступної неділі, 18-го грудня, відбулося величаве свято в Енкарнасіоні — посвячено символічний Хрест-моноліт, що його збудовано при вулиці Україна. Спершу відправилися по українських церквах Богослуження і відтак в присутності урядових гостей Енкарнасіону та губернатора Тереса Знаковська коротко пояснила значення цього свята та закликала відспівати національні гимни Параґваю і України, які виконала духова оркестра та хор Товариства „Просвіти“. Відтак губернатор департаменту та голова „Просвіти“ Володимир Баранський і голова Братства св. Юрія Володимир Олійник вивісили прапори параґвайський і український. Тоді д-р Михайло Худик відчитав еспанською мовою дуже гарний і змістовний реферат. Цей самий реферат повторив українською мовою Кость Баранський. Губернатор д-р Ґомес Віго та Володимир Баранський відкрили пам'ятник і вулицю Україна, що їх священики посвятили.

Після цієї зворушливої церемонії всі гості були запрошені на обід. Перед початком обіду інженер Андрій Івасютин виголосив коротку промову і відтак покликав д-ра Михайла Худика, щоб вручив пергаміни для архітектки Норми Педоті та для Павла Баранського, котрі безкоштовно підготовили плян моноліту та довершили технічну працю. Опісля д-р М. Худик попросив священиків, щоб поблагословили трапезу. При кінці православний священик о. Микола Щербак в короткій промові підкреслив перебіг святкувань Тисячоліття в Параґваї, які так гарно відбулися. На кінець відспівано „Боже, вислухай благання“.

Степан Худик

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, ЩО президент Роналд Реґен вже увійшов в історію, як колишній президент, то в амбасадах ЗСА в цілому світі відвідувачів ще дальше з портрету вітає усміхнений Р. Реґен. На запит коли розішлють портрети президента Джорджа Буша, завідуючий відділом постачань при Державному департаменті Елвін Бернстійн, признав, що це „дуже добре питання але він на нього не може відповісти, бо офіційні знімки президента Буша, якраз знімаються та одобрюються“. Але ж більшість американських амбасад вже мають його портрети з того часу, як він був цівепрезидентом, чому ж не використати їх? „Цього робити не можна, бо це суперечить прийнятим правилам“.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ СУДДЯ В Нюарку переслухуючи адвокатів обидвох стейтів Ню Йорку та Ню Джерзі в справі оподаткування Ню Йорком мешканців Ню Джерзі, які працюють в Ню Йорку, вирішив, що вони мають повернутися 10-го квітня і переконати його в тому, чому він не має наложити тимчасової заборони Ню Йоркові такого податку.

Ділимося сумною вісткою,
що в неділю, 26-го березня 1989 р.,
прийнявши Найсвятіші Тайни, відійшов у Вічність
наш Найдорожчий
МУЖ, ТАТО, ДІДО та БРАТ

бл. п.

Михайло Слободян

нар. 1-го жовтня 1925 р. у Вербиці,
вояк 1-ої Української Дивізії УНА

ПАНАХИДА у вівторок, 28-го березня 1989 р. о год. 7:30 веч. у похоронному заведенні Gowen, 233 Somerset St., New Brunswick, N.J.

ПОХОРОН у середу, 29-го березня 1989 р. о год. 9:30 ранку з української католицької церкви Різдва Пресвятої Богородиці, 80 Livingston Ave., New Brunswick, N.J., **а потім на український православний цвинтар св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.**

У глибокому смутку:
дружина — МАРІЯ
доньки —
СОНЯ
ВІРА з чоловіком ЮРІЄМ ПОПЕЛЕМ
внуки — ТАРАСИК, АНДРЕЯ і МЕЛЯСЯ
брат — ІВАН з родиною в Україні

Управа ОбВУА, Відділу в Ню Йорку

ділиться сумною вісткою зі своїми Членами й Українським Громадянством в Ню Йорку і в Америці, що дня 21-го лютого 1989 року відійшов до Вічности на 92-му році життя

сл. п. поручник

ДМИТРО САМОХВАЛ

Управа Відділу ОбВУА зі своїми членами складає щире співчуття для Достойних Дочок: п-і Наталії Канюґа, п-і Людмилі Демків з мужем Михайлом, п-і Анні Демків, синові Франсові з дружиною Евгенією, Внукам і Правнукам та ближчій і дальшій Родині сл. п. пор. Дмитра Самохвала.

Хай буде Йому Вічная Пам'ять!

В ПЕРШУ СУМНУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
Незабутньої і Дорогої
ДРУЖИНИ і СЕСТРИ

бл. п. інж.

СТЕФАНІЇ ПУШКАР

будуть відправлені

ПОМИНАЛЬНІ СЛУЖБИ БОЖІ

у вівторок, дня 11-го квітня 1989 року:

Рим:
Собор св. Софії, год. 9-та вранці;
Церква свв. Сергія і Вакха;
Жировицької Богоматері, вранці.

Америка:
Церква свв. Володимира й Ольги, Чикаґо, Ілл., год. 9-та вранці;
Церква св. Йосафата, Воррен, Миш., год. 9-та вранці;
Церква св. Архистратига Михаїла, Дженкінтавн, Па., год. 6-та веч.;
Церква Царя Христа, Філядельфія, Па., год. 8-ма вранці;
Церква св. Анни, Варрінґтон, Па., год. 7-ма вранці.

Канада:
Церква св. Димитрія, Вестон, Онт., год. 8:30 вранці.

Про молитви за спокій душі бл. п. Стефанії просить членів Родини, Приятелів і Членкинь СУА

залишений у глибокому смутку
муж ВОЛОДИМИР

Колезі гімназійної лавки В. Сидоракові на вічну пам'ять

Раз добром налите серце
Ввік не прохолоне...

Т. Шевченко

Найбільш сприятливою порою життя людини, в якій її серце й душа наливаються добром, є дитячі й юнацькі роки, „ясні дні, дні весни". В цій весняній порі життя душа людини є непорочно чистою, тоді теж на - в'язуються найчастіші вузли щирої, нелукавої приязні, які часто тривають безперервно впродовж усього життя. Це почуття дружби зберігається тривало, незалежно від часу, простору, життьових ускладнень, довшої розлуки.

Такі тривалі дружні взаємини встановилися між св. п. Володимиром Романом Сидораком і мною в шкільній лавці приватної української гімназії „Рідної Школи" в Яворові на початку шкільного 1924/25 року. Вони протривали до його смерти 1-го січня 1989 року. Але хоч він вмер фізично, пам'ять про нашу дружбу залишилась надалі в моєму серці й у моїй душі.

Звичайно після двомісячного вакаційного дозвілля учні тужили за початком навчального року. Тоді ми, тубільці гімназії, збиралися на гімназійному майдані і з цікавістю виглядали новоприбулих школярів. Між новоприбулими звернув на себе нашу увагу юнак, який мав стати нашим колеґою „п'ятаком", тобто учнем п'ятої кляси, яка була першим ступенем „вищої гімназії".

Св. п. Володимир Сидорак

Тоді ще не обов'язувала шкільна уніформа — кожний учень одягався „по-цивільному". І саме Влодко звернув на себе увагу дбайливістю одягу. Тоді панувала мода „шіммі" — широкі внизу ногавиці, гостроконечні лакові півчеревики та „втята" до стану коротка маринарка. Влодко заімпонував нам, провінційним гімназистам, бо прибув зі Львова. Він був брюнет із смаглим обличчям, волосся мав підстрижене на „їжака", були в нього блискучі, жваві очі. Незабаром виявилося, що він був добрим танцюристом, а що мав почуття гумору, то припав до вподоби багатьом гімназистам та ученицям інших середніх шкіл, яких в Яворові було кілька.

Влодко був товариський, розмовний і між ним та нашою „пачкою" зразу нав'язалися дружні взаємини. Зокрема приязнь затіснилася між ним і мною на все життя. Хоч були проміжки часу, коли наші життьові шляхи розходилися на довший час, зокрема через воєнні події, але кожний раз, коли наші дороги збігалися, давня приязнь відживала, навіть скріплювалася, а згодом поширилася й на наших дружин.

Володимир Роман Сидорак народився 1-го грудня 1906 року в Яричеві, Львівського повіту. До гімназії став ходити у Львів, в Яворові пробув два навчальні роки, а після закінчення шостої кляси повернувся до Львова й поступив до торговельного ліцею, який закінчив матурою. Тоді записався на однорічний торговельний курс при Вищій Школі Заграничної Торгівлі.

Після закінчення курсу працював один рік в адміністрації видавництва наукових журналів, які редаґував професор університету д-р Гальбан, спеціяліст клясичної філології. Здобувши досвід в видавничо-адміністраційній галузі, Влодко спільно з о. Кладочним заклав релігійний місячник п. з. „Лицарство Пресвятої Богородиці". Тут він працював видавцем і відповідальним редактором.

У 1938 році це видавництво перебрав Слуга Божий Митрополит Андрей, а редакторами стали Глібовицький і Данилевич. Того самого року спільно з д-ром Савкою і, тоді магістром, Богданом Романенчуком, який був два роки колеґою Влодка в Яворові, заклали видавництво „Ізмараґд". Поруч праці у видавництві Влодко відвідував курси „Присяжних експертів книговедення".

Війна перекреслила Влодкові амбітні пляни. За німецької окупації працював ревізором у Придунайському Товаристві довірителів і організаторів у Кракові, а опісля перейшов до праці в Ревізійному Союзі Українських Кооператив, де був ревізором на Сянік і околицю.

Ставши „переміщеною особою", проживав у скитальському таборі в Берхтесґаден, як урядовець IMK.

До ЗСА прибув у вересні 1950 року і, як більшість новоприбулих, початково працював фізично в банку, одночасно студіював вище книговедення (accounting). В 1958 році приступив до спілки в бюрі д-ра Івана Флиса, а згодом відкрив власне бюро.

Крім професійно-заробітної праці не забував про суспільно-громадські обов'язки. Став членом Українського Інституту Америки, належав до Комітету будови церкви св. Юра в Ню Йорку, де був ревізором, до товариства „Самопоміч" і „Пластприяту", Т-ва „За Патріярхат". Радо помагав добровільно людям старшого віку, немічним, самотнім.

У ЗСА довелося йому жити самотньо й виховувати старшого сина Ярослава Романа. Воєнні події і втеча на Захід розлучили його на 13 років з дружиною Зеновією й молодшим сином Марком Зеноном. Влодко одружився у серпні 1936 зоку з Зеновією Павлюх, абсольвенткою III Державної Вчительської Семінації у Львові, яка вчителювала коло Люблина. Під час еміґрації в Кракові закінчила вона курс телефоністок-телеграфісток і працювала в Головному Поштовому Уряді в Кракові.

Розлука з чоловіком і старшим сином сталася через те, що провідник через кордон відмовився перепровадити матерів з маленькими дітьми, щоб не насторожити пограничних вартівників. Тоді подружжя Сидораків вирішило, щоб Влодко зі старшим сином перейшов кордон, а дружина залишилася в Польщі з молодшою дитиною. Тут вона працювала в шкільництві в Замості.

Після довгих заходів Влодкові пощастило спровадити дружину до ЗСА. Тут вона працювала в його бюрі. Крім того дві каденції була головою Марійської Дружини при парафії св. Юра в Ню Йорку.

Крім двох синів подружжя Сидораків мали ще доню Аретку, але вона померла маленькою.

Старший син Ярослав закінчив медицину й є лікарем -хірургом у Каліфорнії, молодший Марко здобув ступінь маґістра музики й веде в Ню Йорку звукозаписне підприємство. Подружжя Сидораків було дуже релігійне й побожне та жертвенне. В 1970 році взяло на „адоптацію" теолога о. Ігнатія Слободяна з Арґентини, який був круглим сиротою. Їхнім стараннями і коштами він закінчив теологію в Римському університеті. Не забували теж і про інших священиків у Бразилії — о. Дионізія Ляховича, о. ректора Домініка Стареправо й о. Мелетія Кравчука. Отець Д. Старeправо прибув з Бразилії до Ню Йорку, щоб з вдячности за опіку відправити Службу Божу з нагоди 50-ліття подружжя Сидораків.

Були вони жертвенні й на світські цілі, склавши „княжі дари" на Український Інститут Америки, на Гарвард, Семінарію в Стемфорді, Гарвардський проєкт, мозаїку собору св. Софії в Римі, будову церкви в Юґославії та більші й менші пожертви на різні громадські цілі.

Вертаючись до наших приятельських взаємин, ми по довшій розлуці стрінулися знову в Кракові, а після того аж в Ню Йорку. Ніколи не забуду Влодкові його прислуги, яка свідчить про його добре, співчутливе серце й дружнє ставлення до мене. Я прибув до Ню Йорку дещо пізніше і знайшовся в скрутному матеріяльному становищі. Мені треба було більшої суми грошей на „відступне" за помешкання. Я звернувся до Влодка й він без вагання разом з братами Йосифом і Климентієм (оба покійні, сестра живе в Австралії), виручили мене своїми ощадностями, хоч самі тяжко працювали й багато не мали. В тому я бачу підтвердження слів Т. Шевченка „Раз добром налите серце, ввік не прохолоне".

Хай Всевишній нагородить праведну душу Влодка. Думаю, що так бажають Йому і всі, хто знав Покійного. Бо хто ж із нюйоркських українців не пам'ятає його привітної усмішки й доброго слова, яким Влодко вітав відвідувачів „Самопомочі", в домівці якої мав своє бюро?

Володимир Барагура

Я. Вижницький...

Закінчення зі стор. 2

Я. Вижницький: „Надходить вечір".

їздив в Гімалайські гори, щоб дивитися, подивляти й відтворювати тамошній схід і захід сонця?! Хто з наших мистців придумав таку важку, морочливу подорож і мандрівку, яка вимагала фізичного зусилля і була загрозливою для життя і здоров'я. Тому варто споглянути на той насправді вийнятковий показ. Український Карпатський Лещатарський Клюб узяв свою назву з пієтизму до українських карпат. Прогулянка у Карпатах — це дитяча забавка у порівнянні з мандрівкою від Ню Йорку до кордонів Тибету.

12 середньошкільників...

(Закінчення зі стор. 1)

вони задемонстрували ряд українських танків та проспівали декілька українських пісень. Йоанна Деаґінда-Кульчицька, яка від років вчить і провадить танцювальну групу молоді в Дітройті, привітала їх китицею квітів, а присутні вчителі української католицької середньої Школи Непорочного Зачаття запросила їх у відвідини до себе.

І коли це сталося кілька днів пізніше не можна уявити собі більш щирого і теплого братання цієї молоді, яка стрінулась вперше цього дня. Зникли ті тисячі миль, що ділять їх, не було різниці у виявi дружніх, щирих почувань. Може це на підставі невловимого, спонтанного відчуття, що тут їх вітають і приймають як рідних братів і тут в тих скромних мурах невеликої школи в тій хвилині панує дух спільної батьківщини.

Треба було почути як щиро і радісно на повні молодечі груди лунав їх спільний спів, як вихором кружляла коломийка, як безжурно звучали „Ой чорна я си чорна", „Ти мене підманула", „Взяв би я бандуру" та інші. Спільний полуденок зблизив їх ще більше. На черзі була бібліотека і церква, де вчителька Люба Китаста пояснювала стиль архітектури та її розмалювання.

Слідував танцювальний виступ гостей в народних строях, що заслужено збирав гучні оплески цілої школи. На закінчення цього виступу директорка київської школи Тамара Кіщук подякувала за щире прийняття та обдарувала школу книжками та писанками. Обдарувала також вишиваним рушником і сказала: „Хай згідно з нашим гарним українським звичаєм цей рушник стане стежкою, яка доведе вас до школи ч. 51 в Києві". Вона попросила усіх спільно відспівати „Заповіт" Тараса Шевченка.

Присутній в цей день о. протоієрей Вернард Панчук, ЧСВВ, вітав гостей, заявляючи: „Ми багато можем навчитись від себе, багато маємо спільного. Ми сьогодні засіяли зерно взаїмної любови і зрозуміння".

Не обійшлося також без дарунків-пам'яток для дорогих гостей: шкільні сорочинки, ілюстровані шкільні річники, від танцювальної групи Й. Кульчицької зелені сорочинки з написом „Мишиґен любить українців", при чому слово „любить" було у формі великого червоного серця. Орися Лончина, голова Окруної Ради Союзу Українок Америки, подарувала гарні писанки та святочні карточки. Незабутні хвилини, повні сміху, радости та виявів щирої приязні.

Кілька днів пізніше школа в Бірмінґгем прощала їх в дорогу. Віра Андрушків і Мирося Стефанюк щераз стрінулися з ними та обдарували їх українськими книжками, які на ту ціль подарував властитель книгарні Степан Климишин, пластинки бандуристів, також дар капелі та альбом знімок із перебування в школі Непорочного Зачаття.

В присутності цілої школи, вчительського складу та родин, які гостили тих студентів протягом чотирьох тижнів, В. Андрушків і М. Стефанюк заявили: „Працюючи вас, ми засилаємо щирий привіт нашій батьківщині та її прекрасній столиці Києвові. Як перші молоді амбасадори, вашою теплотою та відвертістю ви здобули наші серця. Протягом кількох годин ми спільно ділили танці, сміх і сьози. Що найбільш важне, ми говорили українською мовою. Коли вернетеся домів, де б не повело вас життя, пам'ятайте слова наших великих поетів Шевченка, Симоненка, Ліни Костенко. Задержіть у ваших серцях їх заповіт і заховайте це для майбутніх поколінь".